

Oppilaan soittomotivaation kehittäminen

Marjut Koikkalainen

Opinnäytetyö

Huhtikuu 2018

Kulttuuriala

Musiikkipedagogi (AMK), musiikin koulutusohjelma

Instrumenttipedagogi

Tekijä(t) Koikkalainen, Marjut	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Huhtikuu 2018
	Sivumäärä 26	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Oppilaan soittomotivaation kehittäminen		
Tutkinto-ohjelma Musiikin tutkinto-ohjelma		
Työn ohjaaja(t) Tiina Takkinen		
Toimeksiantaja(t)		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Soittoharrastus on antoisa mutta aikaa vaativa harrastus. Soittaminen on ainoita harrastuksia, joka vaatii säännöllistä kotiharjoittelua. Tämän vuoksi opettajan on soittotunnilla ohjeistettava ja motivoitava oppilastaan harjoittelemaan myös kotona.</p> <p>Useissa musiikkiopistoissa on huomattu, että moni oppilas lopettaa soittoharrastuksensa nuoruusiässä. Opinnäytetyössä selvitettiin oppilaiden soittomotivaatiota nostavia ja laskevia tekijöitä, sekä otettiin selvää opettajien käyttämistä motivointikikoista. Opinnäytetyön tehtävänä on antaa vinkkejä soitonopettajille oppilaiden motivoimiseen ja soitonopiskelijoille apua mahdollisiin motivaatio-ongelmiin.</p> <p>Tutkimus toteutettiin teemahaastatteluiden avulla. Tutkimusta varten haastateltiin neljää soitonopettajaa, viittä musiikkiharrastusta jatkanutta soitonopiskelijaa sekä kolmea soittoharrastuksen lopettanutta opiskelijaa. Haastatteluista yksi tehtiin sähköpostin välityksellä, ja loput kasvotusten. Vastaukset analysoitiin vertailemalla haastattelutuloksia keskenään sekä etsimällä niistä yhteisiä tekijöitä.</p> <p>Haastatteluiden avulla selvisi, että opettajalla on suuri vaikutus oppilaan motivaatioon. Positiivinen asenne on tärkeä tekijä soittotunnin ilmapiirin luomisessa. Monet opettajat käyttivät myös erilaisia keinoja saadakseen oppilaansa harjoittelemaan ja innostumaan. Erityisesti tavoitteilla on huomattu olevan suuri merkitys motivaation ylläpitämisessä. Opettajien ja oppilaiden haastatteluiden tuloksista löytyi paljon yhteisiä tekijöitä.</p> <p>Haastateltavien oppilaiden soittomotivaatiota ovat laskeneet muun muassa ajanpuute ja harjoittelun työläys. Motivaatiota nostavia tekijöitä ovat olleet muun muassa mieleinen soitettava musiikki, yhteissoitto, onnistumisen kokemukset sekä realistiset tavoitteet.</p>		
Avainsanat (asiasanat) motivaatio, instrumenttiopetus, soitonharjoittelu		
Muut tiedot		

Author(s) Koikkalainen, Marjut	Type of publication Bachelor's thesis	Date April 2018
		Language of publication: Finnish
	Number of pages 26	Permission for web publication: x
Title of publication Development of music students' motivation		
Degree programme Degree Programme in Music Pedagogy		
Supervisor(s) Takkinen, Tiina		
Assigned by		
<p>Abstract</p> <p>Playing an instrument is a fruitful but time-consuming hobby. It is one of the few hobbies in which regular practicing is also needed at home. For this reason, the teacher must give advice and motivate the student during the lessons for practicing at home.</p> <p>In many music schools it has been noticed that many students end their music hobby during adolescence. The thesis investigated the factors affecting students' motivation and the teachers' ways to motivate them. The purpose of the thesis was to collect tips for teachers to motivate their students and tips for music students with their motivation problems.</p> <p>The study was implemented by conducting theme interviews. The interviews were conducted with four instrument teachers, five advanced instrument students (of whom one was studying to be a professional) and three students who had ended their music hobby. One of the interviews was conducted by email and all the rest face-to-face. The answers were analysed by comparing them and searching for common factors.</p> <p>The interviews revealed that the teacher has a great impact on a student's motivation. A positive attitude is important when creating the atmosphere of a lesson. In addition, many teachers use several ways to encourage their students to practice. Especially setting goals has a major impact on keeping the students motivated. There were many common factors in the answers of the students and teachers.</p> <p>For example, the lack of time and the difficulty of practicing had descended the motivation of the interviewed students. The motivating factors were, for example, playing the kind of music that the student liked, ensemble playing, experiences of success and realistic goals.</p>		
Keywords/tags (subjects) motivation, instrument pedagogy, practising an instrument		
Miscellaneous		

Sisältö

1	Motivaatio nousuun	2
2	Käsitteet.....	3
2.1	Motivaatio	3
2.2	Soittaminen harrastuksena	5
2.3	Harjoittelevminen	5
3	Nuoruus elämänvaiheena	6
4	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet	7
5	Tutkimuksen toteuttaminen	7
5.1	Kohderyhmä/tutkittavat	7
5.2	Menetelmä	8
5.3	Aineiston analysointi	8
5.4	Eettisyys ja luotettavuus	9
6	Aiempiä tutkimuksia soiton motivaatiosta	9
7	Uusi opetussuunnitelma kannustaa	11
8	Soitto-oppilaiden haastattelut	11
8.1	Soittoharrastuksen lopettaneet.....	12
8.2	Soittoharrastusta jatkaneet	13
9	Soitonopettajien haastattelut	14
9.1	Motivaation keinoja	15
9.2	Motivaation lopahtaminen.....	16
10	Positiivisuudella pääsee pitkälle	17
	Lähteet	22
	Liitteet.....	24
1.	Kysymyksiä soitonopettajille	24
2.	Kysymyksiä soittoharrastusta jatkaneille oppilaille	25
3.	Kysymyksiä soittoharrastuksen lopettaneille oppilaille	26
	Kuvio 1. Vinkkejä motivointiin.....	21

1 Motivaatio nousuun

Mikä saa meidät harjoittelemaan innostuksen hetkellä? Istumaan treenikopissa monia tunteja päivästä toiseen ja vuodesta toiseen?

Opinnäytetyössäni tutkitaan, miten voin opettajana motivoida oppilaitani. Useimmat soitto-oppilaistani, joita olen näiden kahden opetusharjoitteluvuoden aikana opettanut, ovat motivoituneita ja innostuneita. Tiedän kuitenkin, että on niitäkin oppilaita, jotka eivät harjoittele, ja itsellenikin on kokemusta tällaisesta oppilaasta. Olen joutunut pohtimaan, miten saisin oppilaani innostumaan harjoittelemisesta, ja siitä lähtikin ideani tehdä tästä aiheesta opinnäytetyö.

-Miten voin opettajana motivoida oppilaitani?

Haluan olla opettaja, joka saa kaikki oppilaat innostumaan soittamisesta ja erityisesti klassisesta musiikista. Jokainen oppilas on yksilöllinen, joten on löydettävä erilaisia motivointikeinoja. Toisaalta on kuitenkin hyväksyttävä, että kaikki oppilaat eivät välttämättä haluaakaan innostua soittamisesta, tai harjoittelemattomuuden taustalla on esim. oppimisvaikeus tai se, ettei oppilas tiedä miten harjoitella.

Nykypäivänä lapsilla ja nuorilla on paljon harrastuksia, jotka vievät aikaa. Soittoharrastus on lähes ainoa harrastus, joka vaatii myös säännöllistä kotiharjoittelua. Etenkin viime aikoina monissa musiikkiopistoissa hakijamäärät ovat laskeneet. Nykypäivänä sosiaalisen median käyttö on lisääntynyt huomattavasti, mikä vie aikaa muilta harrastuksilta ja soitonharjoittelulta. Aihe onkin siksi ajankohtainen, ja toivoisin voivani edes jollain tavoin nostaa klassisen musiikkiharrastuksen suosiota. Opinnäytetyön tekeminen kehittää myös omaa ammatillista osaamistani, sillä saan tästä itsekin paljon vinkkejä omaan opetukseeni.

Uudessa taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelmassa korostetaan muun muassa kannustavaa ja rohkaisevaa palautetta, harjoittelun merkitystä sekä oppimisen iloa (Opetushallitus 2017, 10). Uusi opetussuunnitelma antaa myös aikuisille ja erilaisille oppijoille mahdollisuuden tavoitteelliseen musiikinopetukseen (Opetushallitus 2017, 15,61).

Monien soittoa harrastaneiden oppilaiden kanssa keskustellessani huomasin, että usein lopettaneet oppilaat eivät osaa edes sanoa selkeää syytä, miksi ovat lopettaneet harrastuksensa. Se toi haastetta tutkimuksen tekemiseen. Enemmän löytyikin tekijöitä, jotka ovat motivoineet heitä, mutta silti harrastus on jostain syystä loppunut. Aiheeseen liittyen on tehty jonkin verran myös aiempia tutkimuksia, joihin on myös mielenkiintoista tutustua. Motivaatio on aiheena erittäin laaja ja sitä voi aina tutkia lisää; motivointikeinoja on yhtä paljon kuin opettajia ja oppilaitakin.

Motivaatiota voisi käsitellä monesta eri näkökulmasta; aloittelijan, muutaman vuoden soittaneen, pitkällä olevan harrastelijan, ammattiopiskelijan, musiikin ammattilaisen tai vaikkapa aikuisopiskelijan näkökulmasta. Rajasin tutkimukseni kohderyhmäksi nuoret, koska usein musiikkiopistoissa oppilasmäärät vähenevät erityisesti tässä ikäryhmässä. Ajatuksenani on tutkia motivointikeinoja haastatteleamalla sekä opettajia että oppilaita, ja kehittää ns. motivointiohjeita. Yksi motivointiohje voisi olla esimerkiksi, että oppilaan tulee tietää miten harjoitella.

2 Käsitteet

Tutkin motivointia opettajan näkökulmasta. Kuinka voin motivoida oppilaitani harjoitteluun? Mitkä ovat usein motivaatiota laskevia syitä? Opettajana minun on myös tärkeää tietää, miksi harjoittelu on niin tärkeää, jotta voin opettaa ja perustella myös oppilailleni harjoittelun merkitystä.

2.1 Motivaatio

Motivaatio määrittää, kuinka paljon ihmisellä on halua saavuttaa jotain. Tärkeintä on olla sisäisesti motivoitunut, mutta motiiveja tulee myös ulkopuolelta. Motiivit ohjaavat yksilön yleistä käyttäytymistä, ja ulkoisena motiivina voi olla esimerkiksi palkkio tai rangaistus (Ruohotie 1998, 36). Muusikolla ulkoisen motivaation lähteitä voivat olla esimerkiksi yleisön huomio, aplodit ja kiitokset, tutkinnon läpäisy tai rahan ansaitseminen. Sisäiseen motivaatioon liittyy nautinto sekä omien ponnistelujen ja niiden tulosten välinen suhde. Motiivin virittymiseen tarvitaan joku, joka motivoituu jostakin aiheesta tai asiasta, joka motivoi, tai päinvastoin. Jos ajatellaan musiikin ja

motivaation yhteyttä toisiinsa, musiikki on sekä kohteena että motiivin virittäjänä. Soittamisen ilo ja elämykset ovat asioita, joiden on havaittu olevan selkeimpiä motiiveja soittoharrastuksen jatkamisessa tai aloittamisessa. (Kosonen 2010, 296-297; Arjas, Joukamo-Ampuja, Karsten, Mayer, Newsome & Williams.)

Motivaation kehittämisessä olennaisena osana on itsensä arvostaminen ja luottamus omiin mahdollisuuksiin sekä kykyihin. Tärkeää on myös olla kiinnostunut oppimaan, jotta jaksaa saavuttaa tavoitteensa. Motivaation kehittymistä hidastavia tekijöitä ovat muun muassa epäonnistumisen pelko sekä liian korkeat tulosodotukset. (Ruohotie 1998, 34.) Motivaation tavoite on yksi tärkeä motivaation voimakkuuteen vaikuttava tekijä. Soittoharrastuksessa esimerkiksi mieleinen soitettava musiikki saattaa innostaa harjoittelemaan, kun taas vaikea ja pitkään läksynä ollut kappale taas syö helposti motivaatiota. (Kosonen 2010, 297.) Soittoharrastuksen tavoitteet määrittelevät paljon myös motivaatiota. Tavoitteiden on oltava realistia, jotta soittaja jaksaa tavoitella niitä. Tavoitteena voi olla esimerkiksi tutkinto, tietyn kappaleen tai tekniikan oppiminen tai lähestyvä konsertti. Lähestyvien tutkintojen on havaittu lisäävän soitonopiskelun harjoittelumääriä (Kosonen 2001, 73).

Myös Lindholm (1985, 54) nostaa motivaation ylläpitämisessä merkittäviksi tekijöiksi tavoitteet ja välitavoitteet (joka päivälle tavoite, mitä harjoittelen tänään?) sekä esiintymiset. Esiintymiset pitävät harjoittelumotivaatiota yllä sekä auttavat hallitsemaan esiintymisjännitystä (Lindholm 1985, 54).

Motivaatiota on kahdenlaista; ulkoista ja sisäistä. Sisäinen motivaatio on oppilaasta itsestään lähtevää, esimerkiksi tahto oppia. Ulkoinen motivaatio saa tukea oppijan ulkopuolelta, joita ovat esimerkiksi kannustus ja palkkiot. (Ruohotie 1998, 38.)

Omasta mielestäni oppilaasta itsestään lähtevä sisäinen motivaatio on suuri oppimista edistävä tekijä. Oppilaan innostuksen lisääntyessä hän nostaa harjoittelumääriään ja on tunneillakin aidosti kiinnostunut asioista, joka myöskin edistää hänen oppimistaan. Ulkoinen ja sisäinen motivaatio ovat kuitenkin toisiaan täydentäviä, joten niitä ei voida pitää täysin erillisinä (Ruohotie 1998, 38).

2.2 Soittaminen harrastuksena

Moni nuori on jossain vaiheessa elämäänsä harrastanut jonkin soittimen soittamista tai harrastaa sitä edelleen. Monet myöskin katuvat aikuisena sitä, etteivät ole lapsena opetelleet soittamaan. Soittaminen onkin antoisa, mutta aikaa vaativa harrastus. Se eroaa monesta muusta harrastuksesta juuri sillä, että se vaatii säännöllistä harjoittelua myös kotona.

2.3 Harjoittelemine

Harjoittelemine on tärkeässä osassa soitonopiskelua, sillä kehittyminen on lähes mahdotonta ilman säännöllistä harjoittelua. Säännöllinen, riittävä ja laadukas harjoittelu on soittotaidon kehityksessä olennainen tekijä (Tuohino 2009, 48). Yksi opettajan tehtävistä on ohjata oppilaansa harjoittelua. Hyvien oppimistuloksien saavuttamiseksi on tärkeää, että oppilas oppii nauttimaan harjoittelusta. (Tuohino 2009, 48.)

”Jos kuka tahansa normaali ihminen harjoittelee jotakin taitoa 10 000 tuntia, hän pääsee tässä taidossa maailman huipulle.” (Larssen 2017, 130-131.) Tästä aiheesta tehty tutkimus on mielenkiintoinen osoitus siitä, että lahjakkuudella saattaakin olla yllättävän vähän merkitystä taitojen kehittämisessä. Kun miettii esimerkiksi menestyneitä muusikoita, joiden molemmat vanhemmat ovat myös muusikoita, ajatellaan usein, että musikaalisuus on periytynyt vanhemmilta. Voisiko tällaisessakin tilanteessa kuitenkin merkittävimpänä muusikkouden ja taitojen kehittäjänä olla jo lapsena opittu tapa harjoitella paljon ja kuunnella musiikkia? Varmasti myös perimällä on osuutensa asiassa, mutta tämä tutkimus kertoo paljon myös harjoittelun merkityksestä. (Larssen 2017, 130-131.)

Myös Shinichi Suzuki (1983, 10) todistaa harjoittelulla olevan suuri merkitys lahjakkuuden kehittämisessä. Hän kertoo teoksessaan yksinkertaisesta oivalluksestaan, josta hänen lahjakkuuskasvatusmenetelmänsä sai alkunsa. Suzuki oivalsi, että (lähes) kaikki japanilaiset lapset puhuvat erinomaisesti japania, jonka täytyy olla lapsesta asti aloitetun harjoittelun tulosta. Suzukin mukaan siis oikeanlaisella kasvatuksella voidaan saavuttaa haluttuja oppimistuloksia. (Suzuki 1983, 10.)

Koska harjoitteleminen on niin tärkeä osa musiikinopiskelua, sen on oltava mielenkiintoista. Oppilas käy yleensä kerran viikossa soittotunneilla, ja muina päivinä hän harjoittelee itsenäisesti. Tämän vuoksi on tärkeää, että oppilas tietää miten harjoitella. Joskus harjoittelemattomuuden syynä saattaa olla nimenomaan se, ettei oppilas tiedä, miten harjoittelisi. Jos hän vain soittaa kappaletta alusta loppuun, harjoittelu alkaa tuntumaan tylsältä eikä se ole niin tehokasta kuin voisi olla. Siksi on tärkeää, että opettaja antaa ohjeita, miten harjoitella. Ohjeet voivat koskea jo lämmitteilyä; miten lämmitellä kotona, ja kuinka harjoitella kappaletta. Myös pidemmälle edenneet oppilaat tarvitsevat harjoitteluohjeita, etenkin uusia tekniikoita tai esimerkiksi äänenlaatua kehitettäessä.

Harjoitteleminen vaatii keskittymistä ja kärsivällisyyttä. Soiton aikana on jaksettava keskittyä kiinnittämään huomiota mm. oikeaoppiseen soittoasentoon, sävelpuhtauteen ja äänenlaatuun. (Tuohino 2009, 49.) Jos soittaja ei keskity, harjoittelu on lähes hyödytöntä (Lindholm 1985, 59). Harjoittelun ei pidä kuitenkaan olla liian vakavaa, vaan on tärkeää säilyttää musisoinnin ja onnistumisen ilo. Esimerkiksi leikeillä voidaan keventää etenkin pienten oppilaiden soittotuntien tunnelmaa. (Tuohino 2009, 50.)

3 Nuoruus elämänvaiheena

Nuoruus on aikaa, jolloin siirrytään lapsuudesta aikuisuuteen. Nuoruusiässä tehdään usein tärkeitä valintoja, jotka näkyvät myös myöhemmin aikuisuudessa. (Nurmi, Aho-nen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen, Ruoppila 2010, 124.) Nuorena ajattelutaidot kehittyvät merkittävästi, jolloin ajattelu muuttuu yleisemmälle tasolle ja suuntautuu enemmän tulevaisuuteen. Myös päätöksentekotaidot kasvavat. Nuori alkaa ohjata enemmän itse omaa elämäänsä ja tämän vuoksi myös tehdä päätöksiä itse. Valinnat perustuvat nuoren motivaatioille ja tavoitteille. (Nurmi ym. 2010, 128-129, 132, 134.)

Nuoruusiässä sosiaalinen ympäristö muuttuu. Nuori saa enemmän itsenäisyyttä ja kavereiden kanssa aletaan viettää yhä enemmän aikaa. Kavereilta omaksutaan ajatuksia ja toimintatapoja. (Nurmi ym. 2010, 130.) Erityisesti kotiharjoittelussa vanhempien tuella on suuri merkitys, ja nuoret usein haluavat irrottautua vanhempien ”valvonnasta” esimerkiksi soittoläksyjen harjoittelun suhteen. Monilla nuorilla myös

sosiaalisen ympäristön muutos saattaa vaikuttaa harrastusvalintoihin ja harrastuksiin käytettävään aikaan. Kaverisuhteilla voi olla jopa oppimista ja oppimismotivaatiota edistävä vaikutus (Salmela-Aro 2018, 124).

4 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyöni aiheena on soittoharrastuksen motivaatio ja tarkoituksena on selvittää, mikä saa monet soitonharrastajat harjoittelemaan päivästä toiseen? Haluan selvittää myös asian toisen puolen, eli mikä saa jotkut soitonharrastajat lopettamaan harrastuksensa? Onko jokin tietty ikä, jolloin soittoharrastus yleisimmin on loppunut? Olen kiinnostunut erityisesti klassisen musiikin harrastajien motivaatiosta ja soittoharrastuksen jatkuvuudesta. Toivon, että tutkimuksestani olisi hyötyä mahdollisimman monelle soitonopettajalle oppilaiden motivoimiseen.

Alun perin idea motivaatiosta aiheena lähti siitä, että muutamissa musiikkiopistoissa hakijamäärät ovat laskeneet viime vuosien aikana. Se huolestutti minua, joten päätin ainakin yrittää tehdä asialle jotain. Tavoittelen siis työlläni välillisesti soittoharrastuksen jatkuvuuden edistämistä. Joillakin paikkakunnilla myös klassisen musiikin konserttien kuulijakunta on pieni ja/tai keski-ikä korkea, joten tarkoitukseni on samalla myös selvittää ja edistää nuorten klassisen musiikin kuuntelua ja konserteissa käymistä. Usein klassisen musiikin konserteissa käyvä nuoriso koostuu soitonharrastajista, joten ehkä soitonharrastajien määrän nousu saattaisi myöskin lisätä konserteissa käyvien nuorten määrää.

Opinnäytetyöni tarkoituksena on olla ikään kuin työkalupakki sekä itselleni että muille musiikkipedagogeille. Motivointitutkimuksesta voi saada vinkkejä myös oman harjoittelun motivoimiseen.

5 Tutkimuksen toteuttaminen

5.1 Kohderyhmä/tutkittavat

Tutkimukseni kohderyhmänä on nuoret soitonopiskelijat. Etenkin yläasteelle siirryttäessä soittoharrastus saattaa jäädä vähemmälle elämäntilanteen ja kiinnostuksen kohteiden muuttuessa.

Tutkimuksen tulokset on suunnattu lähinnä soitonopettajille, avuksi oppilaiden motivaatio-ongelmiin. Lisäksi soitonopiskelijatkin voivat löytää vinkkejä oman motivaationsa ylläpitämiseen.

5.2 Menetelmä

Tutkimus toteutetaan teemahaastatteluiden avulla, eli tutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Laadin valmiit haastattelukysymykset itse etukäteen, ja haastateltava vastaa kysymyksiin suullisesti omin sanoin kertoen. Yksi haastattelu toteutetaan sähköpostihaastatteluna pitkän välimatkan vuoksi, eli haastateltava kirjoittaa itse vastaukset kysymyksiin. Tavoitteenani on haastatella noin 3-5 soitonopettajaa sekä 6-10 oppilasta. Oppilaat voivat olla eri-ikäisiä ja -tasoisia. Haastateltaviksi etsittiin erityisesti nuoria, teini-iässä olevia sekä soittoharrastusta jatkaneita että harrastuksen lopettaneita. Haluan saada kuitenkin myös hieman muutakin näkökulmaa tutkimukselleni. Esimerkiksi ammattiopiskelijat sopivat hyvin haastateltaviksi, koska heiltä löytyy motivaatiota soittamiseen, ainakin siinä vaiheessa, kun ovat hakeutuneet ammattiopintoihin. Heillä on myös luultavasti ollut joskus myös hetkiä, jolloin motivaatio on ollut kateissa, joten olisi mielenkiintoista kuulla, kuinka eri opiskelijat ovat selviytyneet jatkamaan opintojaan ja saaneet motivaationsa takaisin. Itseltäni löytyy myös omaa kokemusta niin huonoista kuin hyvistäkin hetkistä soittomotivaation kannalta.

Haastatteluihin varasin aikaa noin puoli tuntia yhdelle haastattelulle. Käytin haastatteluissa äänitystä apunani, jotta aineiston litterointi oli helpompaa. Soitonopettajille, soittoharrastusta jatkaneille ja soittoharrastuksen lopettaneille oli eri haastattelukysymykset. Lisäksi etsin lähdeaineistojen avulla tietoa aiheesta.

5.3 Aineiston analysointi

Haastateltavien suostumuksella haastattelut äänitettiin. Näin aineiston analysointi oli helpompaa, eikä haastattelun aikana tullut kiire tehdä muistiinpanoja. Lisäksi (tai ainostaan, jos äänitys ei onnistunut) tein muistiinpanoja haastattelun aikana.

Haastattelut analysoitiin keräämällä yhteen erilaisia motivointivinkkejä, hyvän opettajan piirteitä, motivoivia tekijöitä, motivaatiota laskevia tekijöitä jne. Opettajien ja oppilaiden haastatteluiden tulokset käsiteltiin toisistaan erillään. Toivoin saavani opettajien haastatteluista erityisesti paljon motivointivinkkejä ja oppilaiden haastatteluista erityisesti syitä sekä motivaatiolle että motivaation hiipumiselle.

5.4 Eettisyys ja luotettavuus

Motivointikeinoja tutkiessa vastauksia voi olla monenlaisia, joten ei ole olemassa yhtä ainoaa vastausta. Ihmiset motivoituvat eri tavoin, ja sen vuoksi tutkimuksessani onkin tärkeää saada monipuolinen tutkimustulos. Tutkimukseni luotettavuutta ei tämän vuoksi voida ehkä niin helposti kyseenalaistaa, sillä vastauksia voi olla monia, ja mikään eri periaatteessa ole väärä vastaus. Toki voi olla huonoja ehdotuksia motivaation parantamiseen, mutta niitäkään ei voida kyseenalaistaa, sillä ne voivat toimia joillakin ihmisillä.

6 Aiempia tutkimuksia soiton motivaatiosta

Soittoharrastuksen motivaatiota on alettu tutkia vasta viime vuosikymmenten aikana enemmän. Kososen (1996, 3) mukaan hänen tutkimuksensa aikaan soitonmotivaatiota oli tutkittu hyvin vähän. Nykyisin aiheesta löytyy tutkimuksia jo enemmänkin. Tutustuin tarkemmin Kososen (1996) lisensiaattityöhön Soittamisen motivaatio varhaisnuorilla, Hasun (2017) väitöskirjaan ”Kun siihen pystyy kuitenkin, ei oo mitään järkeä olla tekemättä”, Kososen (2001) väitöskirjaan ”Mitä mieltä on pianonsoitossa?” sekä Juntun (2010) tohtorinnäytteeseen ”Vauhdin hurmaa ja liikkeen hiljaisuutta koskettimilla”. Lisäksi tutustuin kahteen englanninkieliseen artikkeliin/ sivustoon, Taideyliopiston (Arjas ym.) From Potential to Performance -sivuston Motivation-artikkeliin sekä Johnstonin artikkeliin ”When students won’t practice”.

Erityisesti Kososen lisensiaattityö sivuaa hyvin läheltä aihettani. Kosonen (1996) käsittelee työssään varhaisnuorten soittamisen motivaatiota. Hän on tutkinut aihetta laajasti aina nuoren kehityksestä motivaation ja motiivien teoriaan. Kosonen (1996, 156-157) on saanut tutkimuksessaan selville muun muassa, että monet soittajat ovat

tehneet lopettamispäätöksen jo ennen murrosikää, ja että 10-12 vuotta on merkittävä ikä nuoren soittajan elämässä. Murrosiässä tunteet myllertävät, jolloin monet miettivät myös suhdettaan soittoharrastukseensa (Kosonen 1996, 125-126).

Junttu (2010, 3) käsittelee tohtorintyössään muun muassa motivaatiota, improvisaatiota ja oppimista positiivisesta näkökulmasta. Junttu (2010, 95) korostaa tärkeänä asiana motivaation kannalta mm. sisäistä motivaatiota/omakohtaista kiinnostusta sekä opetusta, jossa sallitaan virheet ja jopa korostetaan sitä, että virheitä saa tehdä. Hänen mielestään oppilaan motivaatiota voi edistää myös ohjaamalla häntä itsenäiseen työskentelyyn jo soitonopiskelun alkuvaiheessa (Junttu 2010, 95).

Hasu (2017) käsittelee väitöskirjassaan oppimisen vaikeuksia pianonsoiton opiskelussa, mutta hän sivuaa työssään jonkin verran myös motivaatio -aihetta. Hänen tutkimiensä lähteiden mukaan oppilaat harjoittelevat eri tavoin itselleen mieleistään musiikkia kuin muita kappaleita. Jopa heidän harjoittelutapansa ovat erilaiset ja luonnollisesti myös harjoittelumäärä kasvaa, kun harjoiteltava musiikki on mieleistä. Tärkeä vaikuttava tekijä motivaatiolle on myös se, millainen suhde oppilaalla on ensimmäiseen soitonopettajaansa. Muun muassa lämmin, ystävällinen ja rohkaiseva ovat sanoja, joilla ensimmäistä soitonopettajaa on kuvailtu. (Hasu 2017, 73.)

Taideyliopiston nettisivuston Motivation -artikkelista löytyy paljon hyviä motivaatio vinkkejä lähinnä suoraan muusikoille, mutta toki myös opettajat voivat hyödyntää niitä oppilaidensa motivoimiseksi. Sivuston mukaan muun muassa soitonharjoittelun suunnitteleminen etukäteen tekee olon paremmaksi ja vahvemmaksi, ja sillä voi myös estää yliharjoittelun. Se auttaa myös saamaan parempia tuloksia ja nostaa motivaatiota. Sivusto korostaa myös musiikin iloa, sillä kun ensimmäisen kerran koemme musiikin ilon, haluamme sen kokea uudelleen ja uudelleen, ja tämä nostaa motivaatiotamme. Motivaation ylläpitämiseksi on myös vältettävä liian suuria ja vaikeita tavoitteita, sillä Jacksonin ja Csikszentmalyin (1999) mukaan epärealistiset tavoitteet voivat laskea motivaatiota epäonnistumisien ja itseluottamuksen laskun myötä. (Arjas ym.)

Philip Johnstonin kirjoittama artikkeli ”When students won’t practice” oli mielenkiintoinen kokoelma vinkkejä siitä, mitä tehdä kun oppilas/oppilaat eivät harjoittele. Johnston ehdottaa, että opettaja voi esimerkiksi järjestää ylimääräisiä esiintymisiä

oppilailleen, vaihtaa pari kertaa vuodessa toisen opettajan kanssa oppilaita esim. viikoksi, järjestää harjoittelukilpailu oppilaille, näyttää heille uusia harjoittelutapoja tai pyytää heitä vaihtamaan välillä harjoittelutilaa. Oppilaan sekä hänen vanhempiansa kanssa voi myös sopia muutaman (3-4) päivän viikosta, jolloin ei tarvitse harjoitella. Jos hän harjoittelee esim. kolmena tai neljänä päivänä viikossa, on sekin parempi kuin ei mitään. (Johnston.)

”It might work for your student. It might not. You won’t know until you test it.”

(Johnston)

7 Uusi opetussuunnitelma kannustaa

Syksyllä 2018 käyttöön otettavassa Taiteen perusopetuksen uuden opetussuunnitelman perusteissa korostetaan motivaation merkitystä musiikin opetuksessa. Uudessa opetussuunnitelmassa tärkeinä asioina pidetään muun muassa taiteesta nauttimista, oppimisen iloa, motivaatiota sekä oppilaan kiinnostuksien ja vahvuuksien huomioonottamista (Opetushallitus 2017, 11). ”Perusopintojen tarkoituksena on innostaa oppilas musiikin tavoitteelliseen opiskeluun ja musiikillisten taitojen pitkäjänteiseen kehittämiseen.” Uuden opetussuunnitelman laajan oppimäärän opinnoissa opiskelijan on mahdollista valita myös musiikin syventävät opinnot, joka tarjoaa opiskelijalle mahdollisuuden valita itse opetuksensa painopisteen ja esimerkiksi lopputyön muodon. (Opetushallitus 2017, 47-49.) Vanhassa taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteissa tavoitteina oli vain ”luoda edellytyksiä hyvän musiikkisuhteen syntymiselle ja musiikin elämänikäiselle harrastamiselle sekä antaa valmiudet musiikkialan ammattiopintoihin.” (Opetushallitus 2002, 6.) Toivon mukaan tulevaisuudessa uudet opetussuunnitelman perusteet nostaisivat musiikkiharrastuksen suosiota, kun oppilaat saavat vaikuttaa opintopolkuunsa selvästi aikaisempaa enemmän.

8 Soitto-oppilaiden haastattelut

Mikä saa jotkut oppilaat harjoittelemaan päivästä toiseen? Ja miksi taas jotkut oppilaat lopettavat soittoharrastuksensa? Tutkimuskysymykseni huomioon ottaen oli tär-

keää haastatella sekä lopettaneita että jatkaneita soitonharrastajia. Sain haastatteluuni yhteensä kahdeksan soitonharrastajaa, joista kolme oli lopettanut harrastuksensa ja viisi harrasti soittamista edelleen. Näistä soittoharrastusta jatkaneista yksi oli aikuisopiskelija, ja loput neljä nuoria. Lisäksi haastattelin myös yhtä ammattiopiskelijaa. Käsittelen hänen haastatteluaan luvussa 7.2 soittoharrastusta jatkaneiden joukossa.

8.1 Soittoharrastuksen lopettaneet

Sain haastatteluuni kolme soittoharrastuksen lopettanutta nuorta. Kaikki haastateltavat olivat 14-16-vuotiaita. Haastateltavani olivat lopettaneet harrastuksensa 11-, 12- ja 15-vuotiaina. Näiden ikien keskiarvo on noin 12,7 vuotta, ja kaikki haastateltavat ovat lopettaneet soittoharrastuksensa teini- tai varhaisteini-iässä. Kaksi haastateltavaani olivat soittaneet soittimiaan noin viisi vuotta ennen lopettamistaan ja kolmas oli soittanut puoli vuotta ensimmäistä instrumenttia ja sen jälkeen puoli vuotta toista instrumenttia.

Sain myös soittoharrastuksen lopettaneilta haastateltaviltani paljon vastauksia kysymykseen ”Mikä oli hyvää soittoharrastuksessasi?”, jopa enemmän, kuin kysymykseen ”Mikä oli syy/syyt soittoharrastuksesi lopettamiselle?”. Vastaukset olivat aika yksilöllisiä, eikä niissä ollut paljoa yhteisiä tekijöitä. Soittoharrastuksen lopettamiselle syitä olivat ajanpuute/toinen harrastus vei paljon aikaa, tutkinto, johon olisi pitänyt harjoitella, teorialunnit, ei kiinnostusta itse soittimeen sekä se, ettei jaksanut harjoitella. Kahden haastateltavan vastauksista löytyy kuitenkin yksi yhteinen tekijä; harjoittelun työläys.

Haastateltavat kertoivat, että heidän soittoharrastuksessaan oli hyvää muun muassa yhteissoitto, mukava soitonopettaja, musiikin ilo, kaverit, matineat, onnistumiset, uuden kappaleen saaminen valmiiksi sekä se, että oli kivaa soittaa. Yksi oppilaista piti hyvänä asiana myös sitä, että soittamisessa oppi musiikin perusteoriaakin. Toiselle taas teorialunnit olivat syy lopettamiselle. Motivoivat ja ei-motivoivat tekijät ovat yksilöllisiä. Toiselle musiikin teoria on kivaa, toiselle ei. Toinen tykkää esiintymisistä, toiselle esiintymiset saattavat olla jopa syy musiikkiharrastuksen lopettamiselle. Sen vuoksi soitonopettajana onkin tärkeää osata kohdata jokainen oppilas yksilönä.

Lähes kaikki haastateltavat kertoivat, että opettaja ei ollut syy harrastuksen loppumiselle, eikä opettaja olisi voinut tehdä mitään paremmin. Ainoastaan yhdellä oppilaalla, joka soitti kahta eri instrumenttia, toisen instrumentin opettaja oli laittanut oppilaalle liian isoja haasteita, joka vei motivaatiota. Kaikilla lopettaneilla haastateltavilla oli yhteistä se, että heillä oli joko vähän yhteissoittoa, tai yhteissoitto ei motivoinut. Eräs haastateltava kertoi, että orkesterisoitto on kivaa, mutta samaa instrumenttia soittavissa ei oikein ollut kavereita, joiden kanssa olisi voinut soitella esim. duoja tai trioja.

8.2 Soittoharrastusta jatkaneet

Soittoharrastusta jatkaneista haastateltavista neljä oli nuoria, noin 14-16 –vuotiaita, sekä yksi aikuisopiskelija. Aikuisopiskelija oli aloittanut soittoharrastuksen vasta aikuisena, vaikka se oli jo nuorena ollut hänen haaveenaan. Lisäksi haastattelin myös toisen asteen musiikin ammattiopiskelijaa.

Haastateltavista nuorista kaksi oli soittanut instrumenttiaan 8 vuotta, yksi 9 vuotta ja yksi 4 vuotta. Ensimmäinen kysymykseni oli "Mikä sinua motivoi soittamaan/harjoittelemaan?". Oppilaita motivoi mm. onnistumisen kokemukset, oman edistymisen kuuleminen, soittamisen rauhoittava vaikutus sekä se, kun on tehnyt paljon töitä ja sen kuulee. Eräs haastateltava sanoi myös, että soittaessa saa muut ajatukset pois mielestä, ja se motivoi soittamaan. Yhtä opiskelijaa motivoi myös ammattilaisen ohjaus sekä uuden oppiminen. Hänelle soitin oli aluksi kuntoutusväline. Ammattiopiskelija kertoi, että hänellä ovat motivoineet uudet opettajat/uudet näkökulmat sekä se, että koko ajan oppii lisää. Nuorempana häntä oli motivoinut se, että sai itse valita kappaleet, joita harjoitteli.

Kaikilla meillä on varmasti ollut joskus hetkiä, jolloin motivaatio on ollut enemmän tai vähemmän kateissa. Niin myös haastateltavillani. Syitä motivaation puutteelle ovat olleet mm. tosi hankala kappale, kiire, kamala ope, kaverien soittoharrastuksen lopettaminen, sekä opettaja, joka on kertonut vain, mitä pitää kehittää. Jollakin motivaatiopula oli mennyt ohi itsestään, jollakin äiti oli pakottanut harjoittelemaan, ja muutamalla tasosuoritus tai sen tuoma hyvä arvosana oli motivoinut harjoittele-

maan. Ammattiopiskelija kertoi, että usein kesäisin, kun ei ole säännöllisiä soittotunteja, ei ole jaksanut harjoitella. Myöskin edistymättömyys, vaikka kuinka yrittäisi harjoitella, laskee motivaatiota. Hän kertoi selvinneensä katsomalla YouTubesta videoita muista saman instrumentin soittajista/kuuntelemalla soittoa ja tapaamalla muita muusikoita. Monesti myös ihan vain se, että antaa aikaa, auttaa selviämään motivaationlaskusta.

Kaikki haastateltavani kokevat saavansa motivaatiota tavoitteista, kuten tutkinnoista tai esiintymisistä. Saavutusten eteen halutaan tehdä töitä, ja silloin myös tietää, mihin pyrkii. Eräs haastateltava myös sanoi, että on ”pakko harjoitella, ettei nolaa itseään”. Ammattiopiskelija pohti myös, että on hyvä, ettei esiintymisiä ja tutkintoja ole liian usein, niin niiden merkitys pysyy. Ilman niitä ei taas ehkä kehittyisi niin paljoa.

Haastateltavien vanhemmat suhtautuvat hyvin lastensa soittoharrastuksiin, ja useimpien vanhemmat myös kannustavat harjoittelemaan ja kehuvat lapsiaan. Kaikilla haastateltavillani, lukuun ottamatta yhtä, on myös paljon ystäviä, jotka soittavat. He pitävät sitä tärkeänä asiana, koska viettävät musiikin parissa paljon aikaa.

Kysyin myös haastateltaviltani, ovatko he huomanneet kikkoja, joita opettaja olisi käyttänyt heidän motivoimiseensa. Jollakin opettajalla on käytössä harjoittelukalenteri, johon laitetaan rasti, kun on harjoitellut. Eräs opettaja taas motivoi faktojen avulla, esim. ”Kun opit tämän tekniikan, päästään nopeammin johonkin tiettyyn vaikeampaan kappaleeseen”. Yksi haastateltavistani toivoisi enemmän omalta opettajaltaan neuvoja, mitä tehdä silloin, kun motivaatio ei ole kohdillaan. Ammattiopiskelija kertoo, että lapsena häntä motivoi se, että opettaja kehui ”mukavasti” vain silloin kuin oikeasti tarkoitti sitä, ei liikaa. Nykyiset opettajat ovat motivoineet huumorin avulla tai ihan vain olemuksellaan. Opettaja on rohkaissut nauttimaan enemmän musiikista, kannustanut hakemaan kouluun ja mestarikursseille, ja se on motivoinut myös.

9 Soitonopettajien haastattelut

Opettajalla on suuri vaikutus oppilaan soittomotivaatioon. Tätä mieltä ovat ainakin haastattelemani soitonopettajat. Haastattelin neljää soitonopettajaa, joilla kaikilla oli

jo monien vuosien (11-44 vuotta) kokemus soitonopettamisesta. Valitsin tutkimukseeni soitonopettajia, joiden tiesin olevan hyviä erityisesti motivoimaan oppilaitaan. Sainkin paljon hyviä ja monipuolisia vastauksia.

9.1 Motivaation keinoja

Opettajilla on hyvä olla niin sanotusti takataskussa keinoja, joilla saa oppilaansa säännöllisesti harjoittelemaan. Opettaja näkee yleensä oppilastaan vain kerran viikossa, joten suurin osa työstä soittotaidon edistymiseksi tehdään itsenäisesti kotona. Tämän vuoksi olisi tärkeää, että opettaja pystyisi soittotunnilla motivoida oppilastaan mahdollisimman paljon ja antaa hänelle parhaat mahdolliset valmiudet kotiharjoitteluun.

Haastattelemani opettajat käyttivät oppilaidensa säännöllisen harjoittelun ylläpitämiseksi muun muassa harjoittelupäiväkirjoja, vaihtelevaa ja mielenkiintoista ohjelmistoa, runsaasti yhteissoittoa, taitotaulukoita (esim. kun oppinut tietyn tekniikka-asian, laitetaan hymynaama), tunnepehmoja (pieniä pehmoleluja joilla eri ilmeitä, ja soitetaan sillä tunnelmalla; oppilaat soittavat huomaamattaan), tarroja, säännöllisiä esiintymisiä ja tavoitteita sekä hassuja projekteja. Tärkeinä asioina opettajat pitivät myös muun muassa sitä, että yritetään tehdä harjoittelusta helppoa harjoitteleamalla asioita jo tunneilla, selvitetään mitä harjoittelu tarkoittaa sekä puhutaan miksi pitää harjoitella. Eräs opettaja piti myös tärkeänä, että iloitaan oppilaan kanssa aidosti onnistumisista *”Silloin kun tehdään yhdessä uusia parannuksia soittoon voi hyppiä vaikka tasajalkaa yhdessä ja huutaa! On saatava oppilaiden kesken ”Me-henkeä” aikaan!”*. Hänen mielestään oppilaita voi motivoida myös olemalla heille kaveri ja kiinnostunut heistä ihmisinä, ottamalla tunnille myös huumoria mukaan ja miettimällä kritiikin määrä tarkkaan (kehuja paljon enemmän kuin kritiikkiä).

Haastateltavani ohjeistavat oppilaitaan harjoittelemaan muun muassa neuvomalla keskittymään vaikeisiin kohtiin, käyttämään soittotunneilla opittuja keinoja, kuuntelemaan toisia soittajia (esim. äänitteiltä), muistuttamalla säännöllisestä harjoittelusta sekä käyttämällä läksyvihkoa, johon kirjoitetaan aina aluksi positiivista, eikä ainoas-

taan kehitettäviä asioita. Eräs opettaja myös opettaa oppilaitaan harjoittelemaan esimerkiksi uutta teknistä asiaa aina 4-7 kertaa, eikä sitä ennen saa luovuttaa. Sitä tehdään jo tunneilla, ja opettaja toivoi, että oppilaat tekisivät niin myös kotona.

Kamarimusisoinnilla, yhteissoitolla, esiintymisillä ja tutkinnoilla on huomattu olevan positiivista vaikutusta oppilaiden motivaatioon. Monilla esimerkiksi tutkinnoista saadut arvosanat tai yhteissoiton ilo motivoivat harjoittelemaan. Haastateltavieni mukaan se kuitenkin vaihtelee myös oppilaiden mukaan. Toisella toimii eri asiat kuin toisella, ja joillakin esimerkiksi oppimisvaikeudet tuovat paineita soitonopiskeluun. On tärkeää, että opettaja osaa lukea oppilastaan. Yhteissoitto vaikutti kuitenkin olevan yksi tärkeimmistä motivoivista tekijöistä.

Konserttikäynneillä ja musiikin kuuntelulla ei haastateltavieni mukaan tuntunut olevan suurta vaikutusta oppilaiden motivaatioon. Ehkä valmiiksi motivoituneiden oppilaiden kohdalla niillä on positiivinen vaikutus, ja myös musiikkimaun laajenemisesta yleisesti on hyötyä soittamiselle. Harvoin kuitenkaan oppilaat kuuntelevat klassista musiikkia vapaa-ajallaan, jos opettaja ei erikseen pyydä heitä kuuntelemaan. Toisaalta, olen itse pistänyt merkille monista lukemistani muusikoiden haastatteluista, että lähes poikkeuksetta monet klassisen musiikin huipulla olevat muusikot ovat lapsesta asti kuunnelleet tai kuulleet paljon klassista musiikkia, joten luulen sillä olevan vaikutusta positiivisen musiikkisuhteen syntymiseen. Ehkäpä lapsesta asti kasvanut tunneside klassiseen musiikkiin tekee musiikista helpompaa tulkita ja herättää enemmän tunteita.

9.2 Motivaation lopahtaminen

Mitäpä, jos opettaja huomaakin, että oppilaan kiinnostus soittamiseen on hiipumassa? Haastatteluun osallistuneiden soitonopettajien mukaan murrosikäisillä, n. 12-15 vuotiailla, motivaatio on yleensä eniten kateissa ja se on myös yleisin soittoharrastuksen lopettamisikä.

Mitä opettaja voi silloin tehdä? Tässä vaiheessa puheenlahjat tulevat käyttöön ainakin haastateltavieni opettajien mukaan. Kaikki haastateltavani pyrkivät selvittämään juttelemalla oppilaansa kiinnostusta soittoharrastusta kohtaan. Yksi haastateltavis-

tani selvittää tilannetta kysymällä suoraan, että tuntuuko ettei kiinnosta. Sitten koetetaan selvittää, mikä on syynä ja mikä siihen voisi auttaa. Haastateltavani koettavat selvittää keskustelemalla muun muassa, onko elämässä muuten kiireistä esim. koulussa tai muuten vaikea elämäntilanne, pitääkö hetkeksi vähän löysätä soittoläksyjen kanssa, mitä haluaisi soittaa tai onko kappaleissa jotain vikaa. Eräs opettaja sanoi myös, että on hyväksyttävä se, että välillä on kausia, jolloin pitää myös tuulettua. Eihän meistä kenelläkään ole jatkuvasti motivaatio huipussaan.

Jos kiinnostus on jo aivan lopahtanut, niin yhden haastateltavani mukaan ainoa, mitä opettaja voi siinä tilanteessa tehdä, on yrittää tehdä tunnin ilmapiiri mahdollisimman mukavaksi ja koettaa jättää oppilaan mieleen tunnilta edes jotain tietoja ja taitoja. Tyypillisesti tällaisessa tilanteessa vanhemmat ovat pakottaneet lapsensa jatkamaan soittotunneilla käyntiä. Monesti lapset kiittävät vanhempiaan ja opettajaansa jälkikäteen, se hetken ”kitkuttelu” saattaa auttaa.

Kuinka paljon soitonopettaja sitten pystyy vaikuttamaan oppilaansa motivaatioon? Haastateltavani ovat sitä mieltä, että opettajalla on paljon vaikutusta oppilaan motivaatioon. Erään haastateltavani mielestä etenkin soittoharrastuksen alkuvaiheessa on tärkeää saada luotua oppilaalle hyvä suhde soittamiseen, ja saada oppilaalle tunne siitä, että hän osaa. On tärkeää, että opettaja on itse kiinnostunut musiikista ja opettamisesta ja hän näyttää sen. On myös tärkeää, että opettajan ja oppilaan välinen vuorovaikutus toimii. Eräs haastateltavani sanoi, että ainoastaan siinä tilanteessa, jos tunnille tulee oppilas, jota ei kiinnosta musiikki yhtään, voi opettajan olla hankalaa, lähes mahdotonta, vaikuttaa hänen motivaatioonsa. Toisaalta hän myös sanoi, että on kuitenkin vaikea kuvitella, että soittotunneille tulisi sellainen oppilas, jota ei kiinnosta musiikki yhtään.

10 Positiivisuudella pääsee pitkälle

Motivaatio innostaa meitä tarttumaan haasteisiin ja tekemään töitä niiden eteen. Taivoitteenani oli ottaa selvää soitonopettajien käyttämisestä motivointikikoista sekä selvittää, mikä meitä motivoi soittamaan ja mitkä asiat taas laskevat motivaatiotamme.

Toivoisin opinnäytetyöni kehittävän nuorten soitonopiskelijoiden harjoittelumotivaatiota parempaan suuntaan ja toivon siitä olevan apua motivointiin sekä soitonopettajille että soitonopiskelijoille.

Tutkimus tehtiin teemahaastatteluiden avulla. Haastattelin neljää soitonopettajaa sekä yhdeksää soitonopiskelijaa, joista yksi opiskelee musiikkia ammatikseen. Soitonharrastajista viisi oli jatkanut harrastustaan, ja kolme oli lopettanut harrastuksen. Rajasin tutkimukseni kohteeksi nuoret soitonharrastajat, sillä useimmiten soittoharrastuksen lopettaneet ovat nuoruusiässä luopuneet harrastuksestaan. Nuorena aletaan viettämään enemmän aikaa kavereiden kanssa ja tekemään itsenäisesti omia valintoja. Nykypäivän haasteena myös sosiaalinen media vie nuorilta paljon aikaa.

Soittoharrastus on lähes ainoita harrastuksia, jossa suurin osa työstä tehdään kotona. Sen vuoksi onkin tärkeää, että oppilas on sisäisesti motivoitunut, eli aidosti kiinnostunut oppimaan. Silloin oppiminen tapahtuu lähes itsestään, sillä oppilas haluaa itse harjoitella myös kotona ja nauttii oppimisesta ja soittamisesta. Harjoittelussa keskittyminen on tärkeää, mutta se ei saa olla myöskään liian vakavaa (Tuohino 2009, 50). Lindholmin (1985, 54) mukaan harjoittelussa tärkeää ovat realistiset tavoitteet, pienemmät välitavoitteet sekä esiintymiset. Myös erittäin monien haastattelemini soitonopettajien sekä soitonopiskelijoiden mukaan tavoitteet pitävät motivaatiota yllä. Monille soitonharrastajille on tärkeää, että joka vuodelle on jokin tavoite, jota kohti mennä. Tavoitteita ovat mm. konsertit, tutkinnot sekä musiikkialan kouluihin hakeminen. Myös säännölliset soittotunnit innostavat harjoittelemaan, ja erityisesti opettajan kannustus ja positiivinen asenne on tärkeää.

”Mukava opettaja” -termi mainittiin myös soitonoppilaiden haastatteluiden vastauksissa, kun kysyin, mikä heitä motivoi harjoittelemaan. Hasun (2017, 73) tutkimuksen mukaan ”lämmin, ystävällinen ja rohkaiseva” ovat sanoja, joilla on kuvailtu ensimmäistä soitonopettajaa, jolla on tärkeä vaikutus oppilaan motivaatioon. Myös kaikkien haastattelemini soitonopettajien mielestä opettajalla on suuri vaikutus oppilaan motivaatioon. Heidän mukaansa on tärkeää saada oppilaalle jo alusta alkaen tunne, että hän osaa, ja että opettaja näyttää itsekkin olevansa kiinnostunut soittamisesta ja opettamisesta. Oppilaan ja opettajan vuorovaikutuksen on oltava toimiva.

Junttu (2010, 95) korostaa tutkimuksessaan, että virheitä saa tehdä ja että on tärkeää ohjata oppilaita itsenäiseen työskentelyyn. Myös erään haastattelemani soitonopettajan mukaan on tärkeää tehdä kotiharjoittelusta helppoa ikään kuin harjoittelemalla jo soittotunneilla. Hasun (2017,73) mukaan mieleinen soitettava musiikki on yksi erittäin tärkeä motivaatioon vaikuttava asia, ja tämä asia tuli esiin monesti niin soitonopettajien kuin -opiskelijoidenkin haastatteluissa. Oppilaille voi esimerkiksi antaa vaihtoehtoja, joista saa valita mitä haluaa soittaa, tai kysellä, onko hänellä mielessä jokin kappale jota haluaisi soittaa.

Taiteen perusopetuksen uuden opetussuunnitelman perusteet pyrkivät omalta osaltaan nostamaan musiikinharrastajien soittomotivaatiota muun muassa luopumalla numeroarvioinnista ja painottamalla kannustavaa, suullista palautetta. Opinnoissa on myös enemmän valinnanvapautta, sillä oppilas saa keskittyä enemmän omiin kiinnostuksenkohteisiinsa, vaikuttaen esimerkiksi opetuksensa musiikkityyleihin ja projekteihin. (Opetushallitus 2017, 18, 49, 51.)

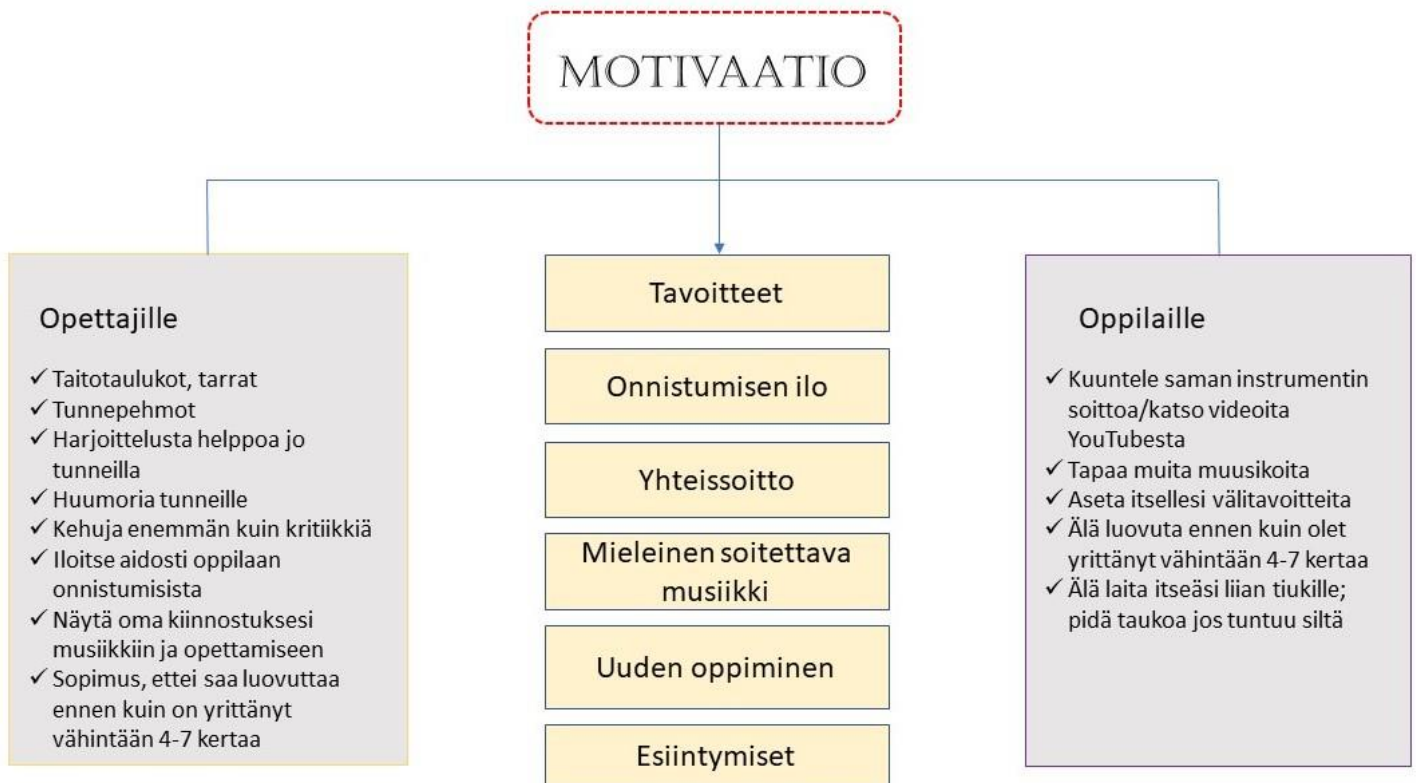
Yhteissoitto oli myös merkittävä motivaatiota edistävä tekijä. Se tuli esiin niin soitonopiskelijoiden, kuin -opettajienkin haastatteluissa. Lisäksi monilla lopettaneilla soittoharrastajilla yhteissoittoa oli vähän tai se ei motivoinut heitä. Haastattelemani soitonopiskelijoita motivoivat edellä mainittujen asioiden lisäksi muun muassa musiikin ilo, kaverit, **onnistumiset** (esiintyi monien vastauksessa), oman edistymisen kuuleminen sekä uuden oppiminen. Motivaatiota laskevinä tekijöinä pidettiin muun muassa **ajanpuutetta** (tämä esiintyi monesti), teoriatunnit, **harjoittelun työläys**, liian hankala kappale, opettaja joka kertoi vain kehitettäviä asioita, edistymättömyys sekä se, kun kaverit lopettivat soittoharrastuksen. Kavereilla ja heidän mielipiteillään on usein merkittävä vaikutus nuoren soittomotivaatioon.

Kiteytettynä näyttäisi siltä, että motivaatio koostuu loppujen lopuksi aika yksinkertaisista asioista; sopivista tavoitteista, onnistumisen kokemuksista, mieleisistä soitettavasta musiikista ja mukavista yhteissoittohetkistä. Opettajilla voi olla kuitenkin myös erilaisia motivointikeinoja takataskussaan, jos näyttää siltä, että tarvitaan hieman lisää motivointia. Haastattelemani soitonopettajat käyttävät muun muassa harjoittelu päiväkirjoja, taitotaulukoita (rasti ruutuun tai tarra kun on opittu esim. uusi tekniikka), tunnepehmoja (pehmoleluja, joilla erilaisia tunteita/ilmeitä) sekä tarroja. Lisäksi erään opettajan mielestä huumori soittotunnilla ei ole pahitteeksi, ja on tärkeää

iloita aidosti oppilaan onnistumisista. Hänen mielestään kehuja on oltava enemmän kuin kritiikkiä, ja on hyvä olla oppilaalle ”kaveri”. Yleisestikin positiivisuus on tärkeää motivaation ylläpitämisessä, ja eräs haastattelemanি soitonopettaja kirjoittaakin aina läksyviikkoon ensin jotain hyvää/positiivista, ennen kuin kirjoittaa kehitettäviä asioita.

Jos opettaja huomaakin oppilaan motivaation laskeneen, ja tilanne alkaa jo näyttää lähes toivottomalta, voi silti olla jotain tehtävissä. Eräs haastattelemanি soitonopettaja kysyy tällöin suoraan oppilaalta, että tuntuuko, ettei kiinnosta. Hän yrittää puhumalla selvittää syitä, jos esimerkiksi kappaleet eivät innosta tai on niin kiire ettei kerkeä harjoitella. Tällöin esimerkiksi soittoläksyjen kanssa voi löysätä hetkeksi. Lisäksi tässä tilanteessa haastattelemanิ opettajan mukaan olisi tärkeää tehdä myös tunnin ilmapiiri mahdollisimman mukavaksi, jotta oppilaalle jäisi edes jotain mieleen.

Aiheeseen liittyviä jatkotutkimuksia voisi tehdä esimerkiksi soitonharjoitteluun syventyen, tutkimalla esimerkiksi erilaisia harjoittelutapoja ja niiden mielekkyyttä. Sain tästä tutkimuksesta paljon hyviä vinkkejä omaan opettamiseeni niin lähdeaineistojen kuin haastatteluidenkin kautta. Opinnäytetyön myötä pohdin asioita laajemmin, mikä selkeytti ajatuksiani ja oivalsin uutta. Uskon ja toivon, että myös muut soitonopettajat ja -opiskelijat saavat opinnäytetyöstäni eväitä myös omaan opettamiseen ja/tai soittamiseen. Ehkä yksi tärkeimmistä asioista, joka mielestäni soitonopettajan olisi hyvä pitää mielessä, on positiivisuus. Rakentavaakin palautetta tarvitaan kehittymiseen, mutta sillä pääsee jo pitkälle, kun pitää tunnin ilmapiirin mukavana ja muistaa myös kehua oppilasta riittävästi.

Kuvio 1. Vinkkejä motivointiin

Lähteet

Arjas, P., Joukamo-Ampuja, E., Karsten, W., Mayer, G., Newsome, E., Williams, S. Motivation. From Potential to Performance. Viitattu 27.3.2018.

<http://web.uniarts.fi/practicingtipsformusicians/motivation/index.html>.

Hasu, J. 2017. ”Kun siihen pystyy kuitenkin, ei oo mitään järkeä olla tekemättä” Oppimisen vaikeudet pianonsoiton opiskelussa – oppilaiden kokemuksia ja opetuksen keinoja. Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.

Johnston, P. When students won't practice. InsideMusicTeaching. Viitattu 3.2.2018.

<http://insidemusicteaching.com/when-students-wont-practice/>.

Junttu, K. 2010. Vauhdin hurmaa ja liikkeen hiljaisuutta koskettimilla. Raportti, Sibelius-Akatemia, DocMus. aDigi.

Kosonen, E. 1996. Soittamisen motivaatio varhaisnuorilla. Musiikkikasvatuksen lisensiaattityö. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Musiikkitieteen laitos.

Kosonen, E. 2001. Mitä mieltä on pianonsoitossa? 13-15-vuotiaiden pianonsoittajien kokemuksia musiikkiharrastuksestaan. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House ja Lievestuore: ER-Paino.

Kosonen, E. 2010. Musiikkiharrastusten motivaatio. Julkaisussa Musiikkipsykologia. Toim. J. Louhivuori & S. Saarikallio. Jyväskylä: Atena.

Louhivuori, J., Saarikallio, S. Musiikkipsykologia. Jyväskylä: WS Bookwell.

Larssen, E.B. 2017. Paras. Helsinki: Bazar.

Lindholm, H. 1985. Flautissimo. Pedagoginen huilukansio. 2.p. Kuopio: Kuopion työkeskus.

Nurmi, J.-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L., Ruoppila, I. 2010. Ihmisen psykologinen kehitys. 1.-4. p. WSOYpro.

Opetushallitus. 2002. Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2002. Viitattu 22.4.2018. http://www.oph.fi/download/123013_mu-siik_tait_ops_2002.pdf.

Opetushallitus. 2017. Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017. Viitattu 20.3.2018. http://www.oph.fi/download/186920_Taiteen_perusopetuksen_laajan_oppimaaran_opetussuunnitelman_perusteet_2017.pdf.

Ruohotie, P. 1998. Motivaatio, tahto ja oppiminen. Helsinki: Oy Edita Ab.

Salmela-Aro, K. 2018. Motivaatio ja oppiminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Suzuki, S. 1983. Rakkaudella kasvatettu. 2.p. Tampere: Vihreälinja.

Tuohino, P. 2009. Eväitä ensimmäiselle viuluvuodelle. Opas aloittelevan pikkuviulistin vanhemmille ja opettajalle. Kuopio: Savonia ammattikorkeakoulu, Musiikki ja tanssi.

Liitteet

1. Kysymyksiä soitonopettajille

1. Etunimi, soitin, opetuskokemus (vuosina)
2. Onko sinulla keinoja, joilla saat oppilaat säännöllisesti harjoittelemaan? Jos, niin mitä?
3. Kuinka ohjeistat oppilaita harjoittelemaan?
4. Mitä teet, jos huomaat oppilaassa kiinnostuksen puutetta?
5. Onko motivoituneissa oppilaissa jokin yhteinen piirre, mikä?
6. Kuinka paljon opettaja pystyy mielestäsi vaikuttamaan oppilaan motivaatioon?
7. Oletko huomannut oppilaan taitotasolla olevan merkitystä hänen motivaatioonsa? Jos, niin millaista?
8. Oletko huomannut, missä iässä tai elämänvaiheessa oppilaiden motivaatio on eniten kateissa?
9. Oletko huomannut kamarimusisoinnilla, esiintymisillä tai tutkinnoilla olevan vaikutusta oppilaan motivaatioon?
10. Kuinka suuri rooli klassisen musiikin kuuntelulla ja konserttikäynneillä on oppilaiden motivaatioon?

2. Kysymyksiä soittoharrastusta jatkaneille oppilaille

1. Etunimi, Kauanko soittanut?
2. Mikä sinua motivoi soittamaan/harjoittelemaan?
3. Onko sinulla ollut hetkiä, jolloin motivaatio on ollut hukassa?
Kuinka olet selvinnyt niistä?
4. Millainen merkitys tavoitteilla (esim. tutkinnoilla tai esiintymisillä) on motivaatioosi?
5. Keksitkö itse aloittaa soittoharrastuksen vai ehdotettiinko sinulle sitä?
6. Kuinka vanhempasi suhtautuvat soittoharrastukseesi?
7. Saatko opettajaltasi ohjeita harjoitteluun? Jos, niin millaisia?
8. Paljonko harjoittelet viikon aikana? Onko se mielestäsi sopiva määrä?
9. Minkälainen oli soittotuntisi yleensä? Mitä teitte? Oliko tunneissa vaihtelevuutta?
10. Oletko huomannut ”kikkoja” joita opettajasi on käyttänyt motivoidaksesi sinua?
11. Kuunteletko paljon klassista musiikkia tai käytkö konserteissa?
12. Onko sinulla ollut kamarimusiikkia tai yhteissoittoa opinnoissasi tai laulatko kuorossa?
13. Onko sinulla ystäviä, jotka soittavat?

3. Kysymyksiä soittoharrastuksen lopettaneille oppilaille

1. Etunimi
2. Keksitkö itse tämän harrastuksen?
3. Kuinka kauan olit käynyt soittotunneilla, kun lopetit?
4. Minkä ikäinen olit, kun lopetit soittoharrastuksen?
5. Mikä oli hyvää soittoharrastuksessasi?
6. Mikä oli syy/syyt soittoharrastuksen lopettamiselle?
7. Minkälaiseksi koit soittotaitosi, kun lopetit harrastuksen?
8. Kadutko soittoharrastuksen lopettamista?
9. Soitatko edelleen?
10. Olisiko opettajasi voinut tehdä jotain eri tavalla?
11. Minkälainen oli soittotuntisi yleensä? Mitä teitte? Oliko tunneissa vaihtelevuutta?
12. Miten vanhempasi ovat suhtautuneet soittoharrastukseesi ja sen lopettamiseen?
13. Kuuntelitko klassista musiikkia tai kävitkö konserteissa silloin, kun harrastit soittamista?
14. Oliko sinulla opinnoissasi kamarimusiikkia tai yhteissoittoa?